

Pandemi Sürecinde Hemşirelik Esasları Uygulama Derslerinin Uzaktan Eğitim ile Yürütülmesi Konusunda Akademisyenlerin Deneyimleri

The Experiences of Academicians on the Administration of Fundamental Nursing Application Lessons with Distance Education in the Pandemic Process

Özlem ALBAYRAK¹, Kübra BERBER², Elanur ULUDAĞ³

ÖZ

Pandemi dünyada ve Türkiye’de hemşirelik eğitimi için benzeri görülmemiş zorluklar yarattı. Uzaktan eğitime geçiş yapıldı, klinik ve uygulama dersleri etkilendi. Bu durumda akademisyenler eğitim yöntemlerinde değişiklikler yaptılar. İlk kez hemşirelik uygulamalarıyla karşılaşan öğrencilere beceri kazandırmayı uzaktan eğitim ile sürdürmek durumunda kaldılar. Araştırma, pandemi sürecinde hemşirelik esasları ders uygulamalarının uzaktan eğitim ile yürütülmesi konusunda dersi yürüten akademisyenlerin deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı. Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki çalışma, online veri formu kullanılarak dersi yürüten akademisyenler ile yürütüldü. Verilerin analizi, bilgisayar destekli bir istatistik programında tanımlayıcı istatistikler (frekans, yüzde, ortalama vb) ve bağımsız gruplarda t-testi kullanılarak yapıldı. Çalışma sonucunda hemşirelik esasları derslerinin %45,8’inin asenkron olarak yapıldığı, %91’inin beceri gelişimi açısından yetersiz olduğu belirtildi. Bunun nedeni olarak öğrenci ile etkileşim olmadığı, pratik eksikliği ve öğrenci katılımı olmayışı gibi durumları sıraladılar. Akademisyenler dersin değerlendirilmesini %38,3’ü eş zamanlı sınavlar ile gerçekleştirdiler. Akademisyenlerinin çoğunun bu sürecin gelecekte hemşirelik mesleğini olumsuz etkileyeceğini belirtildi. Pandemi ile birlikte üniversitelerde farklı uygulamalarla eğitim sürdürülmeye çalışıldı. Bu süreçte akademisyenler farklı deneyimler yaşadılar. Gerek teorik gerek beceri eğitimlerinin yürütülmesine yönelik yöntemlerin literatürde paylaşımının artırılması, öğrencilerin eksik olduğu düşünülen beceri eğitimlerinin ilerleyen dönemlerde tamamlanması, hemşirelik müfredatının uzaktan eğitimi de içine alacak şekilde planlanması ve benzer durumlarla daha etkin olabilmek için eğitim stratejilerinin belirlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Esasları, Akademisyenler, Pandemi, Uzaktan Eğitim.

ABSTRACT

The pandemic has created unprecedented challenges for nursing education in the world and in Turkey. Distance education was made, clinical and practice courses were affected. Academicians made changes in their education methods. Students who encountered nursing practices for the first time had to maintain their skills through distance education. The research was carried out to determine the experiences of nursing principles academicians during the pandemic process. The descriptive and cross-sectional study was conducted using the online data form. Data analysis was performed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, etc.) and t-test for independent groups in a computer-assisted statistical program. As a result of the study, it was stated that 45.8% of the nursing fundamentals courses were given asynchronously, and 91% of them were insufficient in terms of skill development. They listed the reasons for this as lack of interaction with the student, lack of practice and lack of student participation. Academicians evaluated the course with 38.3% simultaneous exams. Academicians stated that this process will negatively affect the nursing profession in the future. With the pandemic, it was tried to continue education with different applications in universities. Academicians had different experiences. It is recommended to increase the sharing of methods for conducting both theoretical and skill training in the literature, to complete the skills trainings that are thought to be missing in the future, to plan the nursing curriculum to include distance education, and to determine training strategies in order to be more effective in similar situations.

Keywords: Fundamental Nursing, Academicians, Pandemic, Distance Education.

Etik Kurul No: 95674917-108.99-E.33264

¹ Öğr. Gör., Özlem ALBAYRAK, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ozlem.albayrak@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9167-307X

² Öğr. Gör., Kübra BERBER, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, kubra.berber@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6887-4623

³ Dr. Öğr. Üyesi, Elanur ULUDAĞ, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Erzurum Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, elnr.uldag@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5448-5427

İletişim / Corresponding Author: Özlem ALBAYRAK
e-posta/e-mail: ozlemask82@hotmail.com

Geliş Tarihi / Received: 26.05.2021
Kabul Tarihi/Accepted: 22.12.2021

GİRİŞ

Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde başlayıp dünyayı saran Covid-19 pandemisi eğitim süreçlerini kesintiye uğratmıştır. Bulaşın azaltılması ve temasın minimuma indirilmesi amacıyla verilen ulusal karar ile bütün eğitim düzeylerinde ani olarak uzaktan eğitim kararı alınmıştır.¹⁻³ Uzaktan eğitimin etkin bir şekilde sürdürülmesi, eğitimin denkliliğinin sağlanması, derslerin işlenişinin planlanması, uygun yöntem ve tekniklerin belirlenmesi özellikle beceri kazanımına dayalı bölümlerde daha dikkatli değerlendirmelerin yapılması önemli olmaktadır. Uzaktan eğitim uygulamalarının esnek yapıda olması, uygulama becerisi ile yürütülen bölümleri etkilemekte ve öğrenim çıktıları ile çatışma yaşamaya neden olmaktadır.⁴

Covid-19 salgını dünyada ve Türkiye'de hemşirelik eğitimi için benzeri görülmemiş zorluklar yaratmıştır.⁵ Pandemi akademik kurumları aksatmış ve hemşirelik bölümü eğitimlerinde önemlilik arz eden klinik uygulama derslerini etkilemiştir. Aynı zamanda hemşirelik öğrencilerinin yüz yüze öğrenme fırsatını kısıtlamıştır.^{1,2} Virüsün yayılmasını önlemek ve aynı zamanda klinik personelin, hastanelerin, ayaktan kliniklerin ve toplum merkezlerinin ihtiyacı olan Kişisel Koruyucu Ekipman(KKE) ihtiyacını koruyabilmek için Türkiye'de hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarına ara verilmiştir⁶ Hemşirelik eğitiminde klinik becerilerinin çoğunun öğrenildiği ve öğretildiği simülasyon laboratuvarları ve merkezleri de Covid-19 kapsamında işleyişine ara vermiştir.^{1,7}

Pandeminin ortaya çıkışı ile birlikte, özellikle hemşirelik eğitimi alanındaki etkisinden dolayı eğitim yöntemlerinde kısa süreli olsa acil bir değişiklik gereksinimi yaratmıştır.⁸ Hemşirelikte uzaktan eğitim ile ilgili olarak eğitimciler bildiklerini en iyi şekilde nasıl öğreteceklerini ve öğrencileri nasıl değerlendirecekleri hakkında düşünceleri ve bu süreci planlamaları gerekmiştir.³ Eğitimcilerden, uzaktan eğitim ile sadece bilginin aktarılmasını değil aynı zamanda beceri uygulamalarının öğretilmesi

için (bazen geleneksel yöntemleri kullanarak) yeniden formül oluşturmaları beklenmektedir. Yenilikçi uygulamalarla öğrenciye eleştirel düşünmeyi, düşündüğünü yansıtmayı, bağ kurabilmeyi ve iletişim becerilerinin öğretilmesi hedeflenmiştir. Böylece eğitimcilerin etkileşimi artıran yöntemler ile bu dönüşümü güçlendirmeyi amaçlayan bir eğitim yürütmeleri gerekmiştir.^{9,10}

Uzaktan eğitim, tüm sağlık bilim alanlarında olduğu gibi hemşirelik alanında da çok fazla zorluğa neden olmuştur. Bu zorlukların özellikle hemşireliğin bakım verici bir meslek olması ile yakından ilgisi olup bakım verici olarak yetişen hemşirelerin ve özellikle de bakımın etkilenmesine neden olacaktır.⁸ Bu doğrultuda pandemi sırasında ve sonrasında hemşirelik eğitimlerinde değişiklik yapıp yapılmadığına bakılmaksızın, öğrenci sonuçlarının sistematik olarak araştırılması zorunlu olmaktadır.^{9,11}

Beceri eğitiminin ağırlıklı olarak öğretildiği birinci sınıf alan dersi olan hemşirelik esasları da bu süreçten etkilenmiştir. Akademisyenler, ilk kez hemşirelik uygulamalarıyla karşılaşan öğrencilere beceri kazandırmayı uzaktan eğitim ile sürdürmek durumunda kalmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde kazanılması gereken bilgi ve becerinin etkili olabilmesi için yeni yöntemler geliştirme, teknolojik araçların kullanımı ve ders içeriklerinin tasarımı konularına yönelik yenilikçi uygulamalara başlamışlardır.^{2,12,13}

Üniversiteler kendi olanaklarınca eğitimlerini farklı şekillerde ve yöntemler kullanarak gerçekleştirmiştir.¹⁴ Bu çalışma, pandemide acil olarak planlanması ve yürütülmesi gereken hemşirelik beceri kazanım dersi olan hemşirelik esasları dersini yürüten akademisyenlerin bu süreci nasıl planladıkları ve bu süreçteki deneyimlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Amaç

Araştırma, pandemi sürecinde hemşirelik esasları ders ve uygulamalarının uzaktan

eğitim ile yürütülmesi konusunda dersi yürüten akademisyenlerin deneyimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılan çalışma, yükseköğretim kurumlarında 2019-2020 akademik yılı bahar döneminde hemşirelik esasları dersinin yürütücüsü olan akademisyenler ile yapılmıştır. Çalışmanın evrenini Hemşirelik Esasları dersini yürüten akademisyenler oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeyip çalışmaya katılmayı kabul eden ve farklı kurumlarda çalışan 107 akademisyen ile çalışma yapılmıştır.

Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan tanıtıcı özellikler (yaş, cinsiyet, akademik unvan, klinik deneyim, akademiye çalışma yılı) dersi yürütme şekli, yaşadıkları zorluklar, çalışılan kuruma yönelik bilgileri (Hemşirelik Esasları ABD çalışan akademisyen sayısı, beceri-simülasyon laboratuvarı var mı? gibi) içeren toplam 22 sorudan oluşan veri formu ile toplanmıştır. Veri formu elektronik ortamda oluşturularak veri toplama formu linki akademisyenlerin maillerine gönderilmiştir. Veri formu daha

sonra akademisyenlerin maillerine belirli aralıklar ile üç kez hatırlatıcı olmak adına tekrar gönderilmiştir. Akademisyenler gönüllülük esasına göre formu doldurmuştur. Verilerin analizi, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.0 paket programında tanımlayıcı istatistikler (frekans, yüzde, ortalama vb.) ve bağımsız gruplarda t-testi kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın etik onayı bir devlet üniversitesinin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 2020/08 sayısı ve 25/08/2020 tarihli toplantısı ile alınmıştır.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Çalışma veri formu elektronik ortamda bütün akademisyenlere gönderilmiş olup sistemdeki mail adreslerinin kullanılmıyor olması ve gönüllülük esasına göre formu bütün akademisyenlerin doldurmaması bir kısıtlılık olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmaya katılan akademisyenlere ait özelliklere bakıldığında; %49,5'si 36-45 yaş aralığında, %96,3'ünün kadın olduğu belirlenmiştir. Akademisyenlerin %84,1'i devlet üniversitesinde çalıştığını ve bunların da %45,8'inin doktor öğretim üyesi olduğu belirlenmiştir. Akademisyenlerin %92,5'inin klinik deneyimi olduğu, %41,1'inin 10 yıl ve üzeri akademisyen olarak çalıştığı belirlenmiştir (Tablo 1). Akademisyenlerin çalıştığı kurumun imkanlarına bakıldığında; hemşirelik esasları ana bilim dalında çalışan akademisyen sayısı %32,7'si 3-4 kişi, %27,1'i tek kişi, %22,4'ü 2 kişi ve %17,8'i 5 ve üzeri olduğu, %99,1'inin bir beceri laboratuvarı olduğu, %61,7'sinin bir simülasyon laboratuvarı olmadığı ve %51,4'ünün hemşirelik eğitim sınıfına sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Akademisyenlerin uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerine bakıldığında; 'uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim kadar verimli olduğunu düşünüyor musunuz?' sorusuna %92,5'i hayır cevabını, 'sizce uzaktan eğitimin, hemşirelik eğitiminde verilen tüm teorik derslerde kullanılabilir olduğunu düşünüyor musunuz?' sorusuna %71'i hayır cevabını, 'sizce uzaktan eğitim, hemşirelik eğitiminde uygulamalı olarak yürütülen alan derslerinde kullanılabilir olduğunu düşünüyor musunuz?' sorusuna %96,3'ü hayır cevabını vermiştir.

Akademisyenlere 'hemşirelik esasları dersinin teorik bilgi eğitimini nasıl planladınız?' sorulduğunda %46,8'i asenkron, %43,9'u senkron ve %4,7'si yüz yüze, 'hemşirelik esasları dersinin uygulama eğitimini nasıl planladınız?' sorusuna ise %34,6'sı asenkron, %24,3'ü senkron %13,1'i

erteleme ve yüz yüze ve %12,1'i ise ödev-
vaka şeklinde planladığını belirtmiştir (Tablo
3).

Tablo 1. Tanıtıcı Özellikler

Değişkenler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	103	96,3
Erkek	4	3,7
Toplam	107	100
Yaş		
24-35	41	38,3
36-45	53	49,5
46 ve üzeri	13	12,1
Toplam	107	100
Üniversite Statütü		
Devlet	90	84,1
Vakıf	17	15,9
Toplam	107	100
Akademik Ünvan		
Prof.Dr.	5	4,7
Doç.Dr.	4	3,7
Dr.Öğr.Üyesi	49	45,8
Öğr.Gör.	29	27,1
Araş.Gör.	20	18,7
Toplam	107	100
Klinik Deneyim Var mı?		
Evet	99	92,5
Hayır	8	7,5
Toplam	107	100
Akademide Çalışma Yılı		
0-12 ay	5	4,7
1-5 yıl	20	18,7
5-10 yıl	38	35,5
10 yıl ve üzeri	44	41,1
Toplam	107	100

“Pandemi sürecinde Hemşirelik Esasları dersinin değerlendirilmesini nasıl yaptınız?” sorusuna %37,3’ü eş zamanlı, %38,3’ü ödev-sunum ve %17,8’i eş zamanlı olmayan değerlendirme yaptığını belirtmiştir (Tablo 3). Akademisyenlerin uzaktan eğitime dair çıktıkları sorgulandığında; ‘pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile verdiğiniz hemşirelik esasları dersinin bilgi açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?’ sorusuna %54,2’si hayır cevabını vermiştir. Bunun nedeni olarak %35’i öğrenci ile etkileşim olmadığı, %38,8’i pratik eksikliği, %18,8’i öğrenci katılımı olmayışı ve %3,8’i ise

değerlendirmenin yetersiz olması ve teknik neden cevabını vermiştir.

“Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile verdiğiniz hemşirelik esasları dersinin beceri gelişimi açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna %95,3’ü hayır cevabını vermiştir. Nedenini ise %78,4’ü pratik eksiklik, %10,4’ü öğrenci ile etkileşimin olmayışı, %6,4’ü öğrenci katılımının olmayışı ve %4’ü değerlendirme yetersiz cevabını vermiştir. Akademisyenlerin uzaktan eğitime dair yaşadıkları güçlükler sorulduğunda; %30,7’si pratik eksiklik, %21,1’i öğrenci ile etkileşimin olmayışı, %20,5’i öğrenci katılımının olmayışı, %17,5’i teknik nedenler ve %10,2’si değerlendirmenin yetersiz olması cevaplarını vermiştir. ‘Bu sürecin hemşirelikte beceri kazanımını nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?’ sorusuna ise katılımcıların %99’u olumsuz cevabını vermiştir (Tablo 4)

Uzaktan eğitim yararlı mı? sorusu ile kurumların laboratuvar imkanları karşılaştırıldığında; kurumların simülasyon laboratuvarına sahip olmayışı ile uzaktan eğitimin yararlı olmayışı arasında anlamlı bir fark varken ($p<0.05$) kurumların hemşirelik eğitim sınıfına sahip olmaları ile uzaktan eğitime yararı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Aynı şekilde uzaktan hemşirelik eğitim sınıfında verilen, simülasyon laboratuvarında verilen ve beceri laboratuvarında verilen eğitimde alınan bilgi yeterliliği karşılaştırıldığında anlamlı bir fark bulunmamıştır bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 5).

Covid-19 pandemisinin ortaya çıkışı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yüz yüze eğitime ara verilmesine ve Yükseköğretim Kurumunca yayınlanan kararlar doğrultusunda bütün kurumlarda uzaktan eğitime geçilmesine sebep olmuştur.⁶ Bu karar doğrultusunda; teorik eğitimin yanı sıra beceri eğitimleri ve klinik çalışmalarının eşlik ettiği hemşirelik eğitimi için uzaktan eğitim ile beceri eğitimleri sürdürülmeye çalışılmış ve bu süreçte zorluklar yaşanmıştır.¹⁴

Tablo 2.Çalışılan Kurumun İmkanlarına Yönelik Bulgular

Değişkenler	Sayı	%
Hemşirelik Esasları ABD çalışan akademisyen sayısı		
Tek kişi	29	27,1
2 kişi	24	22,4
3-4 kişi	35	32,7
5 ve üzeri kişi	19	17,8
Toplam	107	100
Beceri Laboratuvarı Var mı?		
Evet	106	99,1
Hayır	1	0,9
Toplam	107	100
Similasyon Laboratuvarı Var mı?		
Evet	41	38,3
Hayır	66	61,7
Toplam	107	100
Hemşirelik Eğitim Sınıfı Var mı?		
Evet	56	52,3
Hayır	51	47,6
Toplam	107	100

Çalışma hemşirelik esasları eğitimi teorik ve beceri eğitimi olarak iki başlık altında sürdürülmekte olup teorik ve beceri eğitimleri çoğunlukla asenkron yapılmış olduğu belirlenmiştir. Senkron yürütülen derslerde, ders öğrencilerin katılımlarıyla aktif ders anlatılırken; asenkron yürütülen dersler için akademisyenler tarafından konu anlatım videoları ve sunumlar hazırlanıp üniversite ders portallarına yüklenmiştir. Yine öğrencilerin kendi kendine öğrenme, verilen bilgiyi kullanma becerilerini geliştirmek, eğitimi etkili kılabilmek için her iki yöntemde de ödevler verilmiştir. Dünya genelinde pandemi dönemindeki hemşirelik eğitimine bakıldığında benzer sonuçlar görülmektedir.^{1,2,8} Asenkronize dersler farklı çalışma düzen sağlayarak öğrencilerin günlük yaşantılarına uyum sağlaması ile daha ulaşılabilir eğitim imkânı olarak görülmektedir.⁸

Verilen teorik eğitimin yeterliliğine yönelik akademisyenlerin görüşleri sorulduğunda yarıdan fazlası eğitimi yetersiz bulduğunu dile getirmiş olup bunun en önemli nedeni olarak ise etkileşim yetersizliğinin olduğunu belirtmişlerdir. Haslam'a göre de eğitimin etkili devam edebilmesi için, etkili etkileşimin olması, eş zamanlı öğrenci katılımının olması

gerekmektedir.¹ Çalışmalar bu çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Beceri eğitiminin yeterliliğine yönelik görüşleri sorulduğunda akademisyenlerin tamamına yakını eğitimin yetersiz olduğuna dair görüş bildirmiştir. Bunun nedenleri arasında ise en çok pratik eksikliği olduğunu belirtmişlerdir. Bezerra'da çalışmasında; uzaktan eğitimle devam edilen hemşirelik beceri eğitiminde, göz göze temas, dokunma ve deneyim alışverişi yönüyle öğrenme, bakım vericinin bakım becerilerini birey üzerinde gerçekleştiremeyeceği için mesleki beceride kayıpların olacağını belirtmiştir. Bu becerileri, uzaktan eğitim ile kazandırılmayan beceriler olarak ifade etmiştir.¹⁰ Laboratuvar eğitimi gereken derslerde akademisyenler derslerini laboratuvarında göstererek anlatmış ya da ders kaydı almış, olup; beceri eğitimlerinde de yine ödevler vermiş ve maketler üzerinde göstererek eğitimi güçlendirmeye çalışmışlardır.^{1,2,15} Hibrit eğitim yöntemini seçen okullarda ise, öğrenciler uzaktan eğitimle teorik eğitim alıp, sonrasında küçük gruplarla belirlenen zaman dilimlerinde laboratuvarlarda beceri eğitimi almış, ya da erteleme ile dönem sonrasında küçük gruplara ayrılarak klinik ve laboratuvar eğitimiyle beceri eğitimlerini

tamamlamışlardır.¹⁴ Dünya genelinde bakıldığında bazı ülkelerde beceri eğitimi için geliştirilmiş sanal simülasyon eğitimleri uygulanmış, öğrencilerin gönüllülükleri

doğrultusunda sağlık bakımına da destek olabilmesi için klinik uygulamalara çıkmıştır.^{7,16,17}

Tablo 3. Uzaktan Eğitim İle İlgili Görüşlere Yönelik Bulgular

Değişkenler	Sayı	%
Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim kadar verimli olduğunu düşünüyor musunuz?		
Evet	7	6,6
Hayır	100	93,4
Toplam	107	100
Sizce uzaktan eğitimin, hemşirelik eğitiminde verilen tüm teorik derslerde kullanılabilir olduğunu düşünüyor musunuz?		
Evet	30	28,3
Hayır	77	71,7
Toplam	107	100
Sizce uzaktan eğitim, hemşirelik eğitiminde uygulamalı olarak yürütülen alan derslerinde kullanılabilir olduğunu düşünüyor musunuz?		
Evet	4	3,7
Hayır	103	96,3
Toplam	107	100
Hemşirelik esasları dersinin teorik eğitimini nasıl planladınız?		
Senkron	47	43,9
Asenkron	50	46,8
Yüz yüze	5	4,7
Yüz yüze-senkron	2	1,8
Diğer	3	2,8
Toplam	107	100
Hemşirelik esasları dersinin uygulama eğitimini nasıl planladınız?		
Senkron	26	24,3
Asenkron	37	34,6
Erteleme	14	13,1
Ödev-vaka	10	9,3
Video gönderimi	5	4,7
Yüz yüze	13	12,1
Diğer	2	1,9
Toplam	107	100
Pandemi sürecinde Hemşirelik Esasları dersinin değerlendirilmesini nasıl yaptınız?		
Ödev-sunum	40	37,3
Eş zamanlı olmayan	19	17,8
Eş zamanlı	41	38,3
Sözlü sınav	5	4,7
Diğer	2	1,9
Toplam	107	100

Ders değerlendirmesi yapılırken akademisyenleri çoğunlukla eş zamanlı sınav yöntemini kullandıkları belirlenmiştir. Literatüre bakıldığında da benzer değerlendirme yöntemlerinin kullanıldığı görülmüştür.^{8,12-14,18}

Ders değerlendirilmesinde yapılan eş zamanlı uygulanacak bir sınav hazırlamak

zaman ve planlama gerektirmektedir. Bu elektronik ortamda yapılan sınavların değerlendirme kriterleri olarak sayılıp sayılamayacağı hakkında farklı görüşler olsa da bu olağan dışı süreçte kabul edilebilir bir durum haline gelmiştir. Genel olarak akademisyenlerin yaşadığı zorlukları sıralamaları istendiğinde öne çıkan güçlük

beceri eksikliği olmuştur. Haslam çalışmasında uzaktan eğitimde öğrenci eğitmen arasındaki etkileşimin bozulmasının, hemşirelik eğitiminde önemli yer tutan iletişimin yaşanan zorluklardan biri olduğunu vurgulamış, etkileşimin sürdürülebilmesi için alternatif uygulamalara yer verilmesi gerektiğini bildirmiştir.¹

Akademisyenler, öğrenciler arasındaki internete ulaşma ve teknik ekipmanlara (bilgisayar, cep telefonu) sahip olma farklılıkları ve bunların yetersizliğine bağlı sorunlar yaşadıklarını dile getirmiştir.¹ Kanada'da bir üniversitenin hemşirelik bölümü akademisyenlerinin benzer alanlarda zorlukları yaşadıkları belirlenmiştir.¹⁷

Tablo 4. Uzaktan Eğitime Dair Çıktılara Yönelik Bulgular

Değişkenler	Sayı	%
Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile verdiğiniz hemşirelik esasları dersinin bilgi açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?		
Evet	49	45,8
Hayır	58	54,2
Toplam	107	100
Bilgi açısından yeterli olduğunu düşünmüyorsanız neden?		
Teknik neden	3	3,7
Öğrenci ile etkileşimin olmaması	28	35
Öğrenci katılımının olmaması	15	18,8
Değerlendirme yetersizliği	3	3,7
Pratik eksikliği	31	38,8
Toplam	*80	100
Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile verdiğiniz hemşirelik esasları dersinin beceri gelişimi açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?		
Evet	5	4,7
Hayır	102	95,3
Toplam	107	100
Beceri gelişimi açısından yeterli olduğunu düşünmüyorsanız neden?		
Teknik neden	1	0,8
Öğrenci ile etkileşimin olmaması	13	10,4
Öğrenci katılımının olmaması	8	6,4
Değerlendirme yetersizliği	5	4
Pratik eksikliği	98	78,4
Toplam	*125	100
Uzaktan eğitime dair yaşadığınız güçlükler nelerdir?		
Teknik neden	29	17,5
Öğrenci ile etkileşimin olmaması	35	21,1
Öğrenci katılımının olmaması	34	20,5
Değerlendirme yetersizliği	17	10,2
Pratik eksiklik	51	30,7
Toplam	*166	100
Bu sürecin hemşirelikte beceri kazanımını nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?		
Olumlu	1	1
Olumsuz	106	99
Toplam	107	100

*Birden çok yanıt verilmiştir

Akademisyenlerin çoğu bu sürecin gelecekte hemşirelik mesleğini olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir. Bir çalışmada, pandeminin bir sonucu olarak sağlık bakımı hizmeti uzmanı sıkıntısı oluşacağını beklentisini doğmuş olduğunu belirtmiştir.⁷

Yaşanacak bu profesyonel hemşirelik sıkıntısı gelişmekte olan ülkeleri özellikle etkileyecektir. Aynı zamanda pandemi nedeniyle hemşirelik mesleğini sürdürme ve tercih edilme sayısında azalma olasılığı da oluşmuştur.⁷ Gelecekte hemşirelere güven

eksikliği ve yeterince eğitim almamış hemşireler tarafından bakım alma korkusu riski oluşmuştur.¹⁹ Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik eğitiminin altın standartları olan beceri uygulamaları ve klinik deneyimlerdeki kayıplarının gelecek planlamaları içinde yer alarak giderilmesinin nedeni önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

Akademisyenlerin görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, teorik eğitimin uzaktan eğitimle olabileceği ifade edilirken; beceri eğitiminin, sanal simülasyon, küçük gruplarla laboratuvar/simülasyon uygulamaları, uygun

önlemler alınarak klinik çalışmalar vb. yöntemlerle desteklenmediği sürece yetersiz kalacaktır. Bir çalışmada klinik deneyimini tamamlamamış öğrencilerinin bu koşullarda mezun edilmemesi artan sağlık bakım ihtiyacını karşılayacak hemşire olmasını engelleyeceği bildirilmiştir.⁷ Benzer çalışmalarda da bu durum vurgulanmış olup, en az kayıpla sürecin tamamlanması için etkili, uygun, ulaşılabilir ve gelecekte benzer durumlarda kullanılacak eğitim planlamaları yapılmalı görüşleri vardır.^{1,2,14,16,17}

Tablo 5. Simülasyon Sınıfı ve Hemşirelik Eğitim Sınıfının Uzaktan Eğitime Yararının Karşılaştırılması

	Simülasyon Sınıfı		Hemşirelik Eğitim Sınıfı	
	Ort±Ss	*p	Ort±Ss	*p
Uzaktan eğitim yararlı				
Evet	0,8780±0,33	0.022	Evet	0,9091±0,29
Hayır	0,9844±0,12		Hayır	0,9800±0,14

* $p < 0.05$; bağımsız gruplarda t-testi

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonucunda akademisyenlerin çoğu uzaktan eğitim sürecinin gelecekte hemşirelik mesleğini olumsuz etkileyeceği düşüncesindedir. Hemşirelik eğitimi boyunca gerek teorik gerekse beceri eğitiminde; teknolojik, etkileşim ve yetersiz katılım yönünden akademisyenler birçok sorun yaşamıştır. Farklı üniversitelerde farklı uygulamalarla eğitimin sürdürülmesiyle akademisyenler farklı deneyimler edinmiştir.

Gerek teorik gerek beceri eğitimlerinin yürütülmesine yönelik yöntemlerin literatürde paylaşımının artırılması, öğrencilerin eksik olduğu düşünülen beceri eğitimlerinin ilerleyen dönemlerde tamamlanması, hemşirelik müfredatının uzaktan eğitimi de içine alacak şekilde planlanması ve benzer durumlarla daha etkin olabilmek için eğitim stratejilerinin belirlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Haslam, M. B. (2021). "What Might COVID-19 Have Taught Us About the Delivery of Nurse Education, in A Post-COVID-19 World?". Nurse Education Today, 97, doi:10.1016/j.nedt.2020.104707
2. Konrad, S, Fitzgerald, A. and Deckers, C. (2021). "Nursing Fundamentals-Supporting Clinical Competency Online During the COVID-19 Pandemic". Teaching and Learning in Nursing, 16 (1), 53-56. doi:10.1016/j.teln.2020.07.005
3. Jowsey, T, Foster, G, Cooper-Ioelu, P. and Jacobs, S. (2020). "Blended Learning Via Distance in Pre-Registration Nursing Education: A Scoping Review". Nurse Education in Practice, 44. doi:10.1016/j.nepr.2020.102775
4. Swift, A, Banks, L, Baleswaran, A, Cooke, N, Little, C, McGrath, L, Meechan-Rogers, R, Neve, A, Rees, H, Tomlinson, A. and Williams, G. (2020) "COVID-19 and student nurses: A view from England". Journal of Clinical Nursing, 29 (17-18), 3111-3114. doi:10.1111/jocn.15298
5. Leigh, J, Vasilica, C, Dron, R, Gawthorpe, D, Burns, E, Kennedy, S, Kennedy, R, Warburton, T. and Croughan, C. (2020). "Redefining Undergraduate Nurse Teaching During the Coronavirus Pandemic: Use of Digital Technologies". British Journal of Nursing, 29 (10), 566-569. https://doi.org/10.12968/bjon.2020.29.10.566
6. Basın Açıklaması YÖK Başkanı (2020). YÖK Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği 06032020. 21 (1), 1-9. (Erişim tarihi: 26.04.2020 https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/03-uzaktan-egitime-iliskin-alinan-karar.pdf)

7. Agu, C. F, Stewart, J, McFarlane-Stewart, N. and Rae, T. (2021). "COVID-19 Pandemic Effects On Nursing Education: Looking Through The Lens Of A Developing Country". *International Nursing Review*, 1-6. doi:10.1111/inr.12663
8. Seven, M. ve Abban, S. (2021). "COVID-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Hemşirelik Eğitimi: Uluslararası Deneyim". *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 29-32.
9. Morin, K. H. (2020). "Nursing Education After COVID-19: Same or Different?". *Journal of Clinical Nursing*, 29 (17-18), 3117-3119. doi:10.1111/jocn.15322
10. Bezerra, I. M. P. (2020). "State of the Art of Nursing Education and the Challenges to Use Remote Technologies in the Time of Corona Virus Pandemic". *Journal of Human Growth and Development*, 30 (1), 141-147. doi:10.7322/JHGD.V30.10087
11. Jackson, D, Bradbur Jones, C, Baptiste, D, Gelling, L, Morin, K, Neville, S. and Smith, G. D. (2020). "Life in the Pandemic: Some Reflections on Nursing in the Context of COVID-19". *Journal of Clinical Nursing*, 29 (13-14), 2041-2043. doi:10.1111/jocn.15257
12. Yüksekdağ, B. B. (2020). "Uzaktan Hemşirelik Eğitime İlişkin Algılar". *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 10 (2), 490-503.
13. Yüksekdağ B. B. (2021). "Covid-19 Pandemisi Döneminde Öğrenme ve Uzaktan Hemşirelik Eğitiminde Paradigma Değişimi". *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7 (1), 61-73.
14. Mucuk, S, Ceyhan, Ö. ve Kartın, P.T. (2021). "COVID-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Hemşirelik Eğitimi: Uluslararası Deneyim". *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 29-32.
15. İlaslan, N. ve Demiray, A. (2021). Koronavirüs "2019 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Eğitimi: Belirsizlikler ve Öneriler". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14 (2), 171-176.
16. Şanlı, D, Uyanık, G. ve Ünsal Avdal, E. (2021). "COVID-19 Pandemi Sürecinde Dünyada Hemşirelik Eğitimi". *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 55-63.
17. Uzelli Yılmaz, D. (2021). "Covid-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Beceri Öğretiminin Sürdürülmesine Yönelik Hemşire Eğitimcilerinin Deneyimleri: Kanada McMaster Üniversitesi Üniversitesi Örneği". *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 425-431.
18. Boz Yüksekdağ, B. (2020). "Uzaktan Hemşirelik Eğitime İlişkin Algılar". *Education Technological Theory Practice*, 10 (2), 495-503.
19. American Association of Colleges of Nursing. (2020). AACN's Foundation for Academic Nursing Supports Students Impacted by COVID-19 in All 50 States. News 12 May. Available at: https://www.newswise.com/coronavirus/aacn-s-foundation-for-academic-nursing-supports-students-impacted-by-covid-19-in-all-50-states/?article_id=731470 (Erişim tarihi:10.05.2021).